

ข้อควรปฏิบัติก่อนการทำหมันสัตว์

1. งดน้ำงดอาหารสัตว์ อย่างน้อย 12 ชั่วโมง ก่อนทำหมัน
2. สัตว์ที่นำมาทำหมันต้องมีการปกติ ไม่ป่วย
3. อายุสัตว์ที่สามารถทำหมันได้ ตั้งแต่ 4 เดือนขึ้นไป
4. สัตว์ที่นำมาทำหมัน(สุนัข) ไม่ควรมีประจำเดือน เพราะจะทำให้สัตว์เสียเลือดมาก
5. สุนัขหรือแมว แม่ลูกอ่อนเมื่อลูกอายุ 2 เดือน เหมาะที่จะทำหมัน
6. สัตว์ที่รู้ว่าท้องไม่ควรนำมาทำหมัน

ข้อควรปฏิบัติหลังการทำหมันสัตว์

1. สัตว์ที่ทำหมันเสร็จเรียบร้อยแล้วจะยังไม่พ้นจากยาสลบ ควรให้สัตว์นอนตะแคง ลักษณะคอไม่พับ
2. ซักลิ้นสัตว์ที่ยังสลบให้ออกจากปากทางด้านข้าง
3. ยาแก้แอสบที่ให้กิน ต้องให้กินหลัง 2 วันที่ทำหมันสัตว์

4. ห้ามให้แผลผ่าตัดของสัตว์โดนน้ำเป็นเวลา 1 สัปดาห์

5. ทายา เบตาดีน ที่แผลทุกวัน

6. 1 สัปดาห์ ตัดไหมที่แผลถ้าแผลปิดสนิท

หมายเหตุ : สามารถตัดเองได้

ข้อควรทราบก่อนนำสุนัข-แมวมาทำหมัน

เป็นที่ทราบกันดีว่าวิธีการคุมกำเนิดสุนัขและแมวอย่างถาวรที่ดีที่สุดคือการผ่าตัดทำหมัน (Neutering) และอาจเป็นเพราะว่าเราค้นเคยกับคำว่า ĄĆ□□ทำหมันĄĆ□□กันมานานจนทุกวันนี้ดูเหมือนว่าการพาเจ้าตูบหรือน้องเหมียวไปทำหมันที่คลินิกหรือโรงพยาบาลสัตว์จะฟังดูเป็นเรื่องง่ายๆ อย่างไรก็ตามมีข้อควรรู้อย่างที่เจ้าของสัตว์ควรคำนึงถึง

1. การทำหมันที่ถูกต้องและเหมาะสมคือการตัดรังไข่และมดลูกออกทั้งสองข้างในสัตว์เพศเมีย และตัดอวัยวะรวมถึงท่อนำสุจิออกทั้งสองข้างในสัตว์เพศผู้ ซึ่งวิธีและขั้นตอนการผ่าตัดอาจต่างกันเล็กน้อยในสุนัขและแมว

2. การผ่าตัดจำเป็นต้องมีการวางยาสลบ ดังนั้นสุนัขหรือแมวที่จะรับการผ่าตัดทำหมันต้องได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายว่าแข็งแรงดี จากนั้นสัตวแพทย์จะทำการนัดวันผ่าตัด ซึ่งเจ้าตูบและน้องเหมียวจะต้องงดอาหารและน้ำอย่างน้อย 6-8 ชั่วโมงก่อนผ่าตัด

3. การดูแลแผลหลังผ่าตัดเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรละเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสุนัขและแมวเพศเมีย เนื่องจากการตัดรังไข่และมดลูกออกจะต้องมีการเปิดผ่าช่องท้องซึ่งนับได้ว่าเป็นการผ่าตัดใหญ่ เจ้าของสัตว์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพาสุนัขหรือแมวไปรับการดูแลทุกวันติดต่อกันอย่างน้อย 3-4 วัน สัตวแพทย์อาจให้ยาลดปวดหลังผ่าตัดในระยะนี้เพื่อให้สัตว์สบายขึ้น ไม่ควรปล่อยสัตว์ออกไปวิ่งเล่นนอกบ้านเนื่องจากแผลอาจมีการติดเชื้อและเกิดแผลแตกตามมา

4. ถ้าแผลดีและไม่มีปัญหาแทรกซ้อน หมอจะนัดตัดไหมประมาณ 7 วันหลังผ่าตัด การทิ้งไหมผ่าตัดไว้นานเกินไปจะทำให้ไหมบาดแผลเกิดการอักเสบของแผลตามมาได้

อายุเท่าไรจึงทำหมันได้

เคยมีความเชื่อว่าการรอให้สัตว์เป็นหนุ่มเป็นสาวเต็มที่เสียก่อนจึงทำหมันได้ คืออายุมากกว่า 1 ปีขึ้นไป หรือสุนัขและแมวเพศเมียผ่านการแสดงอาการเป็นสัดไปแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง แต่ในปัจจุบันได้มีการศึกษารายงานแล้วว่าสามารถทำหมันสุนัขและแมวได้ตั้งแต่ 4 เดือนขึ้นไป ซึ่งจะเป็นข้อดีในกรณีที่ต้องการควบคุมจำนวนสัตว์เลี้ยง เพราะถ้ารอจนสัตว์แสดงอาการเป็นสัดไปแล้ว สัตว์อาจบังเอิญได้รับการผสมและตั้งท้องคลอดลูกออกมาเป็นภาระให้เจ้าของได้ โดยเฉพาะแมวเพศเมียบางตัวอาจแสดงอาการการเป็นสัดที่ไม่ชัดเจนซึ่งจะสังเกตได้ยาก ส่วนกรณีสุนัขและแมวที่เลี้ยงตัวเดียวในบ้านและเจ้าของสามารถดูแลได้เป็นอย่างดี อาจพิจารณาทำหมันเมื่อสัตว์โตเต็มที่แล้ว

ผลดีจากการทำหมัน

นอกจากการผ่าตัดทำหมันจะเป็นการคุมกำเนิดถาวรที่ให้ผลดีที่สุดแล้ว ยังเป็นการลดโอกาสการเกิดโรคทางระบบสืบพันธุ์ได้อีกด้วย โดยเฉพาะเนื้องอกเต้านมในสุนัขและแมว อุบัติการณ์ลดลงได้ถึงเกือบ 100% หากมีการทำหมันก่อนสัตว์แสดงอาการเป็นสัดครั้งแรก นอกจากนี้โรคต่อมลูกหมากโต (Benign Prostatic Hypertrophy; BPH) ในสุนัขเพศผู้ก็ลดลงอย่างมากเช่นกันหลังทำหมัน การตัดรังไข่ มดลูก และอวัยวะอื่นๆจะเป็นการกำจัดโอกาสการเกิดความผิดปกติและเนื้องอกของอวัยวะเหล่านี้ออกไปอย่างถาวรอีกด้วย

พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังทำหมัน

ที่เห็นได้ชัดคือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องจากฮอร์โมนเพศจะลดลงมาก การผ่าตัดทำหมันเป็นการตัดเอาแหล่งผลิตฮอร์โมนเพศที่สำคัญออก ดังนั้นพฤติกรรมการขึ้นขี่ (Mounting) ขอบหนึ่เที่ยว ติดสัดเพศเมีย หรือการยกขาปัสสาวะเพื่อบอกขอบเขตอาณาบริเวณความเป็นเจ้าของ (Urine Spraying and Marking) จะลดลงอย่างเห็นได้ชัดในสุนัขและแมวเพศผู้ พฤติกรรมก้าวร้าว ดุหรือกัดสัตว์ตัวอื่นหรือสมาชิกของบ้านจะลดลงแต่ไม่มีผลกับความก้าวร้าวต่อคนแปลกหน้า ดังนั้นสุนัขที่เลี้ยงไว้เฝ้าบ้านก็ยังคงเห่า หรือสุนัขแปลกหน้าได้เหมือนเดิม นอกจากนั้นความซุกซน ขอบเล่น และการเห่าไม่ผลเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดหลังทำหมัน

ความอ้วนกับการทำหมัน

นอกจากสายพันธุ์ เพศ อายุ และอาหารการกินจะเป็นปัจจัยของโรคอ้วนในสุนัขและแมวแล้ว ผลการศึกษาหลายฉบับรายงานยืนยันว่าการทำหมันก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สุนัขและแมวมีแนวโน้มที่จะมีน้ำหนักเพิ่ม (Overweight) และเป็นโรคอ้วน (Obesity) ซึ่งสามารถอธิบายได้จากการเผาผลาญพลังงานที่ลดลง ความอยากอาหารมากขึ้นโดยเฉพาะในแมวเพศเมีย นอกจากนี้สัตว์ที่เป็นโรคอ้วนยังมีแนวโน้มที่จะเกิดโรคต่างๆ ตามมาได้ง่าย เช่น โรคเบาหวาน โรคของต่อมไทรอยด์ชนิด Hypothyroidism และเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคข้อเข่าและเอ็นข้อเข่าอักเสบ ดังนั้นภายหลังการทำหมัน เจ้าของสัตว์ควรคำนึงถึงเรื่องของการออกกำลังกายและการออกกำลังกายของสัตว์ด้วย อาจค่อยๆมีการปรับเปลี่ยนอาหารและเพิ่มการออกกำลังกาย อาหารสำเร็จรูปเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการควบคุมน้ำหนักที่ดีเนื่องจากเจ้าของจะทราบปริมาณแน่นอนที่ให้อาหารสัตว์กิน ในปัจจุบันมีอาหารสุนัขและแมวสำเร็จรูปชนิดที่ให้พลังงานต่ำ (Light Formula) และเฉพาะสำหรับสัตว์ที่ทำหมันจำหน่าย โดยอาหารดังกล่าวจะมีสูตรอาหารที่ให้พลังงานน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอาหารของสุนัขก่อนทำหมัน มีการเพิ่มกากใยมากขึ้น อีกทั้งยังมีการเติมสารที่เร่งการเผาผลาญไขมัน (Fat Burner) เช่น L-Carnitine ซึ่งเหมือนกับอาหารลดน้ำหนักของคน

ภาวะปัสสาวะเล็ดหลังทำหมัน (Urinary Incontinence)

การเก็บข้อมูลในต่างประเทศรายงานโอกาสการเกิดปัญหาปัสสาวะเล็ดที่เพิ่มสูงขึ้นในสุนัขกลุ่มที่ได้รับการทำหมัน ซึ่งพบได้มากในสุนัขเพศเมีย (4-20%) โดยสุนัขจะมีปัสสาวะไหลออกมาเองเมื่อนอนหลับหรือนอนตะแคง ปัญหาสุขภาพต่างๆที่อาจพบตามมาได้ เช่น ผิวหนังอักเสบ การติดเชื้อของกระเพาะปัสสาวะ เป็นต้น เช่นเดียวกับผู้หญิงวัยหมดประจำเดือน (Post-Menopausal Women) สุนัขเพศเมียที่ได้รับการผ่าตัดเอารังไข่ออก จะเกิดการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผนังกระเพาะปัสสาวะและท่อปัสสาวะ ทำให้มีแนวโน้มที่การควบคุมปัสสาวะจะทำได้ไม่ดีเหมือนปกติ และเมื่อรวมกับปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ เช่น ความอ้วน สายพันธุ์ และขนาดตัว สุนัขส่วนหนึ่งก็จะแสดงอาการปัสสาวะเล็ด อย่างไรก็ตามการรักษาทางยาสามารถลดอาการได้ดี

ถึงแม้การทำหมันอาจจะมีผลเสียอยู่บ้าง ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนหลังผ่าตัดแต่ก็ไม่ได้มีอุบัติการณ์ของโรคที่สูงมากนัก อย่างไรก็ตามการทำหมันก็มีผลดีต่อสุขภาพในด้านอื่นๆดังกล่าวข้างต้นและมีประสิทธิภาพอย่างสูงในแง่ของการคุมกำเนิด เนื่องจากปัญหาการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากของสุนัขและแมวจรจัดในประเทศไทยยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง การรณรงค์ให้เจ้าของสุนัขและแมวนำสัตว์ไปรับการคุมกำเนิดอย่างถูกวิธียังเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำ สิ่งต่างๆเหล่านี้สัตวแพทย์ยินดีที่จะให้คำปรึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมเป็นกรณีไป